

ПОРІВНЯННЯ РУМЕЙСЬКОГО ІДІОМУ ТА ГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ НА ПІДСТАВІ МАТЕР'ЯЛУ ЗІ СПИСКУ СВОДЕША

У праці порівнювано відстань лексичного рівня румейського ідіому з грецькою мовою, використавши список Сводеша з 207 слів, аби виявити, наскільки близькі між собою об'єкти дослідження. Також описувано особливості хвонетичної системи румейського ідіому, посиляючись на вимову респондентів.

Ключові слова: список Сводеша, румейський ідіом, грецька мова, сартанська говірка, Сартана, новокаракубська говірка, Нова Каракуба, ялтинська говірка, Ялта, мовлянин, мовець, Надозів'я, хвонетичний.

The study compares the lexical distance between the Tauro-Romaic idiom and the Greek language using the 207-item Swadesh list, with the aim of assessing the degree of similarity between the two linguistic entities. Additionally, the work describes the phonetic features of the Tauro-Romaic idiom, based on the pronunciation patterns observed in native speakers.

Key words: Swadesh list, Tauro-Romaic idiom, Greek language, Sartana dialect, Sartana, Nova Karakuba dialect, Nova Karakuba, Yalta dialect, Yalta, speaker, informant, Northern Azov region, phonetic.

На Донеччині проживає спільнота надозівських греків, яка послуговується двома мовами: урумською та румейською. Статус першої як окремої мови в науковому середовищі не викликає суперечок, адже її носії не ототожнюють себе з кримськими татарами та не пов'язують своє мовлення з кримськотатарською. Натомість румейський ідіом досі не має чіткого визначення:

попередні дослідники називали його грецьким говором Маріюпільщини, тоді як сучасні носії часто сприймають його як самобутню мову.

Цей (суб)етнос має дві, відомі мені, активні організації з популяризації своєї культури: «Федерація грецьких товариств України» та «Надазовські греки: уруми і румеї». Три румейськомовні представники з цих двох спілок надали інтерв'ю для складання списку Сводеша з метою подальшого лексичного порівняння румейського ідіому та грецької мови. Усі респонденти — чоловіки, носії різних говірок, які походять із таких населених пунктів: Ялта (Маріюпільський район, Донецька область), Сартана та Нова Каракуба. Мовлянин із Ялти — у віковій категорії 20–30 років — пише вірші своєю говіркою. Мовці з Сартани та Нової Каракуби — у віці 30–50 років — володіють, окрім власних говірок, новогрецькою мовою.

За словами респондентів, ялтинська говірка значно відрізняється від інших румейських різновидів і не є взаємозрозумілою з іншими субдіалектами. Інколи я чув від співрозмовників, що ялтинська говірка — це *«взагалі инша мова»* або *«взагалі особлива мова»*. Мовляни з усіх інших говірок Маріюпільщини цілком легко розуміються в бесіді.

Отже, **мета** роботи — окремо порівняти на лексичному рівні три говірки румейського ідіому з грецькою мовою та визначити мовну відстань між їми.

Досягнення мети вимагає таких **завдань**:

- опис хвонетичної системи румейського ідіому, спираючись на вимову трьох опитаних респондентів;
- зіставлення лексем зі спільним значенням у румейському ідіомі та новогрецькій мові;
- вирахування відсотку лексичної відстані румейського ідіому та грецької мови.

Об'єктом дослідження є три говірки, поширені на Надозів'ї, в їхньому лексичному вияві порівняно з новогрецькою мовою.

Предмет дослідження — лексична подібність між румейським ідіомом і новогрецькою мовою, аналізована на основі найуживанішої лексики, визначеної Моррисом Сводешем.

Метод дослідження: інтерв'ю.

Завваги щодо передачі звуків

Я намагався передати звукову систему мовлян на письмі як найближче до вимови. Однак, є випадки, коли я узагальнив передачу звуків одною літерою. Надалі перелічу такі випадки.

Звук, що я передавав літерою [j], насправді звучав, як нескладовий [i], в усіх трьох мовців у позиції після самозвуків.

Попри те, що в міжнародній хвонетичній азбуці і румейський, і український [i] позначаються однаково, в румеїв він усе ж вимовляється, як англійський чи чеський [i], тому, якщо в мовців траплявся український звук, я позначав його буквою [и].

Тяжко було розрізнити вимову самозвуків [o]~[ɔ] та [e]~[ɛ] в мовлян із Сартани та Нової Каракуби, тому я записав ці звуки літерами, що передають більш поширені в їхньому мовленні випадки вживання: [o] та [e].

М'який [л'], що в міжнародній хвонетичній абетці (надалі: МХА) передаємо знаком «l», у цій праці позначатимемо лігатурою «li», за аналогією з «si», «zi», «mi», «di» тощо.

Хвонетична система респондентів

Хвонетична система респондентів суттєво відрізнялася, тому у випадках значних відмінностей у вимові звуків кожного мовця розглянемо опрічно.

Носії сартанської та новокаракубської говірок хвормують звуки подібно, з незначними поодинокими відмінностями, тож хвонетичні системи цих двох мовців проаналізуємо спільно.

Консонантизм

- [m] – двогубний носовий сонорний співзвук;
[p] – глухий двогубний проривний співзвук;
[b] – дзвінкий двогубний проривний співзвук;
[f] – глухий щілинний губно-зубний співзвук;
[v] – дзвінкий щілинний губно-зубний співзвук;
[n] – дзвінкий ясенний носовий співзвук;
[t] – глухий ясенний проривний співзвук;
[t]¹ – палаталізований глухий ясенний проривний співзвук;
[d] – дзвінкий ясенний проривний співзвук;
[d]¹ – палаталізований дзвінкий ясенний проривний співзвук;
[s] – глухий щілинний ясенний співзвук;
[z] – дзвінкий щілинний ясенний співзвук;
[tʃ] – глухий ясенний априкат
[θ] – глухий щілинний зубний співзвук;
[ð] – дзвінкий щілинний зубний співзвук;
[r] – дзвінкий ясенний дрижачий співзвук;
[l]² – боковий передньоязиковий твердий сонант
[l̪](λ) – боковий щілинний передньоязиковий м'який сонант
[ʃ] – глухий щілинний заясенний співзвук;
[ʒ]³ – дзвінкий щілинний заясенний співзвук;
[tʃ̣] – глухий ясенно-твердопіднебінний априкат;
[dʒ̣]⁴ – дзвінкий ясенно-твердопіднебінний априкат;
[k] – глухий задньопіднебінний зімкнено-проривний співзвук;
[g]⁵ – дзвінкий задньопіднебінний зімкнено-проривний співзвук;
[x] – глухий задньопіднебінний щілинний співзвук;
[ɣ] – дзвінкий задньопіднебінний щілинний співзвук.

За дзвінкістю – глухістю співзвуки в мовців поділяються на такі пари:

- [p] – [b], [f] – [v], [t] – [d], [t]¹ – [d]¹, [s] – [z], [θ] – [ð], [ʃ] – [ʒ], [tʃ̣] – [dʒ̣], [k] – [g], [x] – [ɣ].

Респондент із Сартани не оглушує співзвуки в кінці слів, натомість мовлянин із Нової Каракуби це робить. Отже, в сартанській говірці слово «змія» звучатиме [fɪð], а в новокаракубській – [fɪθ].

За твердістю – м'якістю діляться на такі пари: [k] – [tʲ], [g] – [dʲ]. Пара [l] – [lʲ] притаманна носієві сартанської говірки, як у словах: [ˈilʲus], [puˈlʲa], [xlʲuˈro], [xlʲuˈrutʲsku]. У мовця з Нової Каракуби м'який [lʲ] я почув лише в слові [puˈlʲi], у решті випадків – тверде [l]: [ˈilus], [xuluˈro].

Вокалізм

[ɑ] – неогублений самозвук заднього ряду низького підняття;
[o]⁶ – огублений самозвук заднього ряду високо-середнього підняття. В українській транскрипції його передають лігатурою [oʷ];

[u] – огублений самозвук заднього ряду високого підняття;

[e] – неогублений самозвук переднього ряду високо-середнього підняття;

[ɪ]⁷ – неогублений ненапружений самозвук передньо-середнього ряду середньо-високого підняття. Попри те, що за описом він збігається з українським звуком [и] й ув МХА їх передають однією літерою, в румейській мові він радше збігається з чеським та англійським звуками [ɪ]. Якщо мовляни вимовляли цей звук на український мані, я передавав його кириличною літерою «и».

Носію сартанської говірки притаманне ковтання самозвуків [ɪ] та [u] в позиції перед наголосом. Отже, мовець із Сартани слова *мотузка*, *собака* та *малий* вимовляє як: [ʃknɪ], [ʃklɪ], та [mkro] (пор. з грец. *μικρός*), водночас респонденту з Нової Каракуби притаманне збереження цих звуків у згаданій позиції: [ɛ:ɪnɪ], [ɛ:iˈlɪ], [muˈkutʲsku].

Перед звуками [e] та [i] співзвуки не пом'якшуються. Лише мовець з Нової Каракуби та почасті мовець із Сартани палаталізують хвонеми [k] та [g] в [tʃ] та [dʃ] в позиції перед [i] (алохвоном до [i]): [tʃal] (пор. з грец. *κεφάλι*), [a'tʃi] (пор. з грец. *εκεί*), [sku'letʃ] (пор. з грец. *σκουλήκι*).

У мовця з Ялти на Донеччині хвонетична система відрізняється найбільше. Отже, заслуговує на окремий розгляд.

За твердістю – м'якістю майже всі звуки мають палаталізований вар'янт:

[m] – [mʲ], [p] – [pʲ], [b] – [bʲ], [f] – [fʲ], [v] – [vʲ], [n] – [nʲ], [s] – [sʲ], [z] – [zʲ], [tʃ] – [tʃʲ], [θ] – [θʲ], [ð] – [ðʲ], [r] – [rʲ], [l] – [lʲ], [k] – [kʲ], [g] – [dʲ] ~ [gʲ]¹¹, [dʒ] – [dʒʲ]. Такий поділ став можливий завдяки тому, що співзвуки пом'якшуються перед передньоязиковими самозвуками [ε] та [i], а також завдяки редукції звука [i] в кінці слів (пор. ялт. [tʃi'falʲ], [psarʲ], [ðədʲ] та грец. *κεφάλι*, *ψάρι*, *δόντι*).

За дзвінкістю – глухістю виділяємо такі пари:

[p] – [b], [f] – [v], [t] – [d], [s] – [z], [θ] – [ð], [tʃ] – [dʒ], [k] – [g], [x] – [ɣ], та їхні палаталізовані відповідники. На кінці слів, дзвінкі співзвуки не оглушуються.

Список Сводеша

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
1.	я	fiə	ʏo	ʏo	εγώ	I
2.	ти	sʰi	si	si	εσύ	you (singular)
3.	він	a'ftəs	tos	tos	αυτός	he
4.	ми	misʲ	mis	mis	εμείς	we
5.	ви	sʰisʲ	sis	sis	εξείς	you (plural)
6.	вони	a'fti, a'fta	(a)'ti	ton, tm	αυτοί	they
7.	цей / ця / це	a'ftəs, a'fti, a'ftə	a'tutus, a'ti, a'to	a'utu, 'atu	αυτό	this

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Саргана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
8.	той / та / те	a'ftɔs, a'fti, a'ftɔ	a'tutus, a'ti, a'to	a'utu, 'atu	εκείνο	that
9.	тут	a'dɔ	a'do	a'do	εδώ	here
10.	там	a'ti	a'ti	a'ti	εκεί	there
11.	хто	tis ⁱ	a'tos	tis	ποιος	who
12.	що	ti	ti	ti	τι	what
13.	де	pu	pu	pu	πού	where
14.	коли	pɔt ⁱ	pu	'pɔtis	πότε	when
15.	як	'tɪfɔ	pos	pos	πώς	how
16.	не	ðie(n)	tɛn, tɪ	ðe(n)	δεν, μην	not
17.	увесь / усе / всі	ul, 'ula, ul ⁱ	'ola, 'uli	'olu, 'olapa, 'ulpa	όλοι	all
18.	багато	pu'la	pu'la	pu'la	πολλοί	many
19.	кілька / декілька	ka'bɔsa	'kambosa	tɪxadar (?)	μερικοί	some
20.	мало / небагато	lɪyɥ	'lɪyɥ	'lɪyɥ	λίγοι	few
21.	інший	al	'alus	'talu	άλλοι	other
22.	один	'jɛna	'ɛna	'ɛna	ένα	one
23.	два	ðij	'ðio	'ðia	δύο	two
24.	три	'trija	'trija	'trija	τρία	three
25.	чотири	'tesra	'tesera	'tesera	τέσσερα	four
26.	п'ять	pied ⁱ	'pendi	'penta	πέντε	five
27.	великий	mi'yals ⁱ	xund'ro	'mɛɣa	μεγάλος	big
28.	довгий	ma'kris ⁱ	i'nkut ^{sk} u	ma'kri	μακρός	long
29.	широкий	pla'tis ⁱ	pla'ti	pa'ʃi (?)	πλατύς, φαρδύς	wide
30.	товстий	xu'drɔs	pa'ʃi	pa'ʃurku	παχύς, χοντρός	thick
31.	важкий	va'ris ⁱ	va'ri	va'ri	βαρύς	heavy
32.	маленький	mi'krɔs	mkro	mu'kut ^{sk} u	μικρός	small
33.	короткий	ku'ndɔs	ku'ndo	ku'ndo, ku'ndut ^{sk} u	κοντός	short
34.	вузький	sti'nɔs	sti'no	fti'no (?)	στενός	narrow
35.	тонкий	liɥnɔs	lɪ'pto	fti'no	λεπτός	thin
36.	жінка	i'nɛka	i'neka	i'neka	γυναίκα	woman

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
37.	чоловік	'adras ⁱ	'andra	'andra	άνδρας	man (male)
38.	людина	'aθrups ⁱ	'aθarpus	'aθrapu	άνθρωπος	man (human)
39.	дитина, дитя	ba'la, mi'krɔ, pi'di, mu'ro	mkro	ba'la	παιδί	child
40.	дружина	ji'neka	i'neka	i'neka	ζύγος, γυναίκα	wife
41.	чоловік (муж)	'adras ⁱ	'andra	'andra	ζύγος, άντρας	husband
42.	мати	'mana	'mana	'mana	μητέρα, μάνα	mother
43.	батько	pa'teras ⁱ , ba'bas ⁱ	'tata	'tata	πατέρας	father
44.	тварина	xa'jvan ⁱ	'prama (світська)	'prama	ζώο	animal
45.	риба	psar	psar	psar	ψάρι	fish
46.	птаха	pu'li	pu'la	pu'li(ts)	πουλί	bird
47.	пес	ʃte'i'li	ʃkli	e:i'li	κύλος	dog
48.	воша	ftir ⁱ	ftir	f'tra	ψείρα	louse
49.	змія	fið ⁱ	fið	fiθ	φίδι	snake
50.	черв'як	sku'let ⁱ	sku'let ⁱ	sku'let ⁱ	σκουλήκι	worm
51.	дерево	ði'dro	ðe'ndro	ka'teja	δέντρο	tree
52.	ліс	'orus	–	tɛol (?)	δάσος	forest
53.	палиця	ma'tsuka	ta'jax	ta'jax	ραβδί, βέργα	stick
54.	садовина (прукт)	pu'rko	–	–	φρούτο	fruit
55.	насіння	ku'ti	–	star	σπόρος	seed
56.	листок	fil	'fila	'filu	φύλλο	leaf
57.	корінь	'riza	a'zes	'riza	ρίζα	root
58.	кора	fluð ⁱ	–	–	φλοιός	bark (of a tree)
59.	квітка	te'i'teat ⁱ	te'i'teak	gul, te'i'teak	λουλούδι	flower
60.	трава	xu'rtar ⁱ	xu'rtar	xu'rtar	χορτάρι	grass
61.	мотузка	ʃte'i'ni	ʃkni	e:i'ni	χοινί	rope

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
62.	шкіра	'ðjerna	'ðerna	'ðerno	δέρμα	skin
63.	м'ясо	'krejəsɨ	'krejas	'kreja(s)	κρέας	meat
64.	кров	'jema	'jema	'jema	αίμα	blood
65.	кістка	stuðɨ	stuð	stuθ	κόκαλο	bone
66.	жир, сало	li'paɨ	'alma	'alima	λίπος	fat (noun)
67.	яйце	v(u)ɣɔ	vɣo	a'vɣo	αυγό	egg
68.	ріг	tɨ'raɨ	'tieraɔ	'tieraɔ	κέρατο	horn
69.	хвіст	raðɨ	rað	raf	ουρά	tail
70.	перо	fti'ro	fti'ro	fti'ro	πούπουλο, φτερό	feather
71.	волосся	ma'lija	ma'lija	ma'lija	τρίχα, μαλλιά	hair
72.	голова	tɨ'faɨ	tɨfal, ftal	ftal	κεφάλι	head
73.	вухо	fti	fti	fti	αυτί	ear
74.	око	maɨ	mat	mat	μάτι	eye
75.	ніс	mi'ti	mti	mi'ti	μύτη	nose
76.	рот	'stoma	'stoma	'stoma	στόμα	mouth
77.	зуб	ðoðɨ	ðond	ðond	δόντι	tooth
78.	язик	'hɔsa	'ɣosa	'ɣosa	γλώσσα	tongue
79.	ніготь	nɨʃ	nɨʃ	nɨʃ	νύχι	finger nail
80.	стопа	pa'tuna	–	–	πόδι	foot
81.	нога	pu'daɨ	bðar	bðar	πόδι	leg
82.	коліно	ɣu'naɨ	'ɣonato	'ɣonatu	γόνατο	knee
83.	долоня	ba'lami	ʃer (?) (рука; arm)	–	χείρ	hand
84.	крило	fti'ro, xa'naɨ	xa'nat	xa'nat	φτερό	wing
85.	живіт	dɨ'lija, 'jesa	tɨ'lija	ka'rðija, tɨ'lija (?)	κοιλιά	belly
86.	нутрощі	derɨ (кишка)	'derja	'derja	σπλάχνα, εντόσθια	guts
87.	шия	'ɣula	ɣu'la	dzi'lke	λαιμός	neck
88.	спина	a'raf	'drafa	'rafa	πλάτη	back
89.	груди	a'stiθɨ	'vzija (жіночі груди)	toʃ (грудна клітина; chest), vi'zija	στήθος	breast

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
90.	серце	ka'rðija	ka'rðija	ka'rðitsa	καρδιά	heart
91.	печінка	dzi'g'erj	ne'frja	dzi'gar	ζυκώτι	liver
92.	пити	pi'n'eʃuk	'pneʃku	'pinu	πίνω	to drink
93.	їсти	trəy	'troyu	'troyu	τρῶω	to eat
94.	кусати	'ðakun	'eðakm	ða'ku	δαγκώνω	to bite
95.	смоктати	tʃutʃu'pu	tʃutʃu'pu	tʃutʃu'pu	ρομφώ	to suck
96.	плювати	ftuɣ	'ftmu	'ftuɣu	φτύνω	to spit
97.	блювати	ks'i'rnmu	kse'rnmu	kse'rnmu	ξερνώ	to vomit
98.	дмухати / дути	fi'su	fi'su	fi'su	φυσάω	to blow
99.	дихати	'p'erun a'nasa	'peru (apar) a'nasa (дослівно: набираю повітря)	'peru a'nasa	αναπνέω, ανασαίνω	to breathe
100.	сміятися	ji'lu	xaħa'niʃku	xaħa'niʃ- kumm, ji'lu	γελάω	to laugh
101.	бачити	dra'nu	dra'nu	dra'nu	βλέπω	to see
102.	чути	kuy	a'kuɣu	ɣre'ku	ακούω	to hear
103.	знати	'ks'eʋur	kse'ru	kse'ru	ξέρω, γνωρίζω	to know
104.	думати	nu'niz	'nizu	nu'nizu	σκεφτομαι, νομίζω	to think
105.	нюхати	miri'skum	mu'rðija	mi'rizu	μυρίζω	to smell
106.	боятися	fu'vum	fu'vumi	fu'vasu	φοβάμαι	to fear
107.	спати	ʋi'mum	'ʋmumi	ʋi'mumin	κοιμάμαι	to sleep
108.	жити	zu	zu	'ziɣu, na'zu	ζω	to live
109.	помирати	pu'θ'en	pe'θanu	napu'θenu (померти)	πεθαίνω	to die
110.	убивати	sku'ton	sku'tonu	sku'tonu	σκοτώνω	to kill
111.	боротися, битися	pul'i'miz	polu'mizu (боротись)	pul'i'nizu	μαλώνω,	to fight
112.	полювати	pjan (ловити, to catch)	pole'mau	–	κυνηγώ	to hunt

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
113.	вдаряти	xɪ'pu, kruɥ, kupa'niz	na'doku (ударю)	'kruɥu	χτυπώ	to hit
114.	різати	kɔft	'kopsu	'kopstu	κόβω	to cut
115.	розділяти	mi'raz, xu'rɪz	natami'rasu (поділю, роздам), naxu'risu	nataxu'rizu	χωρίζω	to split
116.	колоти (голкою, мечем, тощо)	ʈi'du, ka'rfɔn, sfay, duɥra'jiz, kɔft	nati'mbisu	'karfutu	μαχαιρώνω	to stab
117.	чесати / шкрябати	triif, fiartsɪ'nu	–	'knistu	ξύνω	to scratch
118.	копати	skaft, ruz	'skaftu	skaft	ζκάβω	to dig
119.	плавати / плисти	plɛv, kulɪ'bu	ja'ldaj	–	κολυμπώ	to swim
120.	літати	pi'tu, pi'tayun	pi'tau	pi'tu	πετάω	to fly
121.	ходити	pa'ʃen, pra'tu	'pejnu	'pratu	περπατώ	to walk
122.	приходити	'jerkum	'erkume (їду), 'irtin	na'erkumin (прийду)	έρχομαι	to come
123.	лежати	'ʈitum	'peftu	'peftu	ξαπλώνω, πλαγιάζω	to lie (as in a bed)
124.	сидіти	'kaθum	'kaθum	'kaθɪtu, 'kaθumin	κάθομαι	to sit
125.	стояти	'stɛkum	'stikum	'stikumin, 'stikutm	ςτέκομαι	to stand
126.	повертати	stri'v	'stripsu, 'kloθu (повертаю)	na'kloθu	γυρίζω	to turn (intransitive)
127.	падати	pi'ɛft	peft	kri'mɪʃ-kumin	πέφτω	to fall
128.	давати	dux	'ðoɥu	'ðuɥu	δίνω	to give
129.	тримати	va'stu	–	'pjanu	κρατάω	to hold

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
130.	стискати	'sfihun	'zlizu	zu'lızu	ζουλάω	to squeeze
131.	терти	tr'iv	'trivu	'trivu	τρίβω	to rub
132.	мити	pl'iz	'plmu	'plinu	πλένω	to wash
133.	витирати	sfu'gu	'fsongu	'sungu	ζκουπίζω	to wipe
134.	тягнути	tra'vu	tra'vu	tra'vu	τραβώ	to pull
135.	штовхати	ku'du	ku'ndu	sku'ndu	ζπρόχω	to push
136.	кидати	pi'tafun, 'riχun, 'sirun	pi'tayu	pi'tayu, 'petakstu	ρίχνω, πετώ	to throw
137.	в'язати	'pl'efhun	–	'pleγnu	δένω	to tie
138.	шити	raft	'raftu	'raftu	ράβω	to sew
139.	рахувати	mi'tru	mi'tru	mi'tru	μετράω	to count
140.	казати	l'ox	'leγu	'leγu	λέω	to say
141.	співати	traxu'du	trayo'du	trayo'du	τραγουδώ	to sing
142.	грати	piez	'pezu	'bezun,	παίζω	to play
143.	плавати (держатись на поверхні)	'pl'ev	–	–	πλέω, επιπλέω	to float
144.	текти	r'ek	re (тече)	rej (тече)	τρέχω	to flow
145.	мерзнути	pa'yon	'reyu	'reyasu, pa'yonu	παγώνω	to freeze
146.	розбухати	pr'i'skum	–	–	φουσκώνω, πρήζομαι	to swell
147.	сонце	jilsj	'ilus	'ilus	ήλιος	sun
148.	місяць	fleksj	'fengus	'fengus	σελήνη, φεγγάρι	moon
149.	зірка	'astur	'astru	'astru	αστέρι, άστρο	star
150.	вода	n'iro	ne'ro	ne'ro	νερό	water
151.	дощ	vru'fi	vref	vru'fi	βροχή	rain
152.	ріка	pu'tamj	pu'tam	pu'tam	ποτάμι	river
153.	озеро	a'rali	pu'tam	pu'tam	λίμνη	lake
154.	море	jə'los	ja'lo	ja'lo	θάλασσα	sea
155.	сіль	a'lasj	'alas	'alas	αλάτι	salt

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
156.	камінь	'pʲetra, li'θarʲ	xa'ja	xa'ja	πέτρα	stone
157.	пісок	xumʲ, xu'msalʲ	xum	xum	άμμος	sand
158.	пил	'puxna	'puxnis	–	ζκόνη	dust
159.	земля	'xoma	'xoma	'xoma	γη	earth
160.	хмара	si'nɪf	smi'fis	si'nɪfa	ζόννεφο	cloud
161.	туман	kata'xnɪja	–	–	ομίχλη	fog
162.	небо	ura'nos	ura'nos	ara'no	ουρανός	sky
163.	вітер	'animsʲ, 'ajera	'animus	'animus	αέρας	wind
164.	сніг	ʃɔnʲ	ʃon	ʃon	χιόνι	snow
165.	лід	paɣu'nɪja	'paɣo	bus	πάγος	ice
166.	дим	ka'pno	ka'pno	ka'pno	καπνός	smoke
167.	вогонь	fu'tɪja, 'fɔɬa	fu'tɪja	fu'tɪja	φωτιά	fire
168.	попіл	sa'ɣtarʲ	–	–	ετάχτη	ash
169.	горіти	'tʲeɣum	ka'i	'tʲejtn	καίω	to burn
170.	дорога, шлях	'strata	'strata	'strata	δρόμος	road
171.	гора	dʒapʲ, vu'nɔ	vu'no	dʒap	βουνό	mountain
172.	червоний	'kotʲunʲsʲ	'kotnʲu	'kotinu	κόκκινος	red
173.	зелений	xula'rɔs, 'prasʲunʲsʲ	xlu'ro	xulu'ro	πράσινος	green
174.	жовтий	tʲitrʲinʲsʲ	–	–	κίτρινος	yellow
175.	білий	'aspursʲ	'sprutʲsku	'sprutʲsku	λευκός, άσπρος	white
176.	чорний	'mav(u)rsʲ	'mavru	'mavru	μαύρος	black
177.	ніч	'nɪxta	'nɪxta	'nɪxta	νόχτα	night
178.	день	'mʲera	'mera	'mera	μέρα	day
179.	рік	xrɔnʲ	'xronu	'xronus	χρόνος	year
180.	теплий	xlɪsʲ	'xlrɪtʲsku	'xlrɪtʲsku	ζεστός	warm
181.	холодний	krijsʲ	'kriju	–	κρύος	cold
182.	повний	ju'matʲɔ	ju'matu	ju'matu	γεμάτος	full
183.	новий	tʲu'nursʲ	tʲu'nurju	tʲu'nurju	καινούργιος	new

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялита)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
184.	старий	pa'leisi, jirotʃ	pa'leju	ju'rontku	παλιός	old
185.	добрий	ka'ləs	–	–	καλός	good
186.	поганий	ka'kəs	para'katu	u'masku	κακός	bad
187.	гнилий	sa'pm'eŋsʲ	–	–	ζάπιος	rotten
188.	брудний	li'rəs	–	ɣri'nzo	βρόμικος	dirty
189.	прямий	u'rtəs	'iʃu(s)	'isu	ίσιος	straight
190.	круглий	stru'glos	–	–	τρογγυλός	round
191.	гострий	kufu'rəs	–	kufu'rə	κοφτερός	sharp (as a knife)
192.	тупий (незагачений)	tu'buɣsʲ	–	–	στομωμένος	dull (as a knife)
193.	гладкий (рівний)	ɣlɔ'strəs	'iʃu (рівний), i'sutku (пестливо)	ɣla'strə	λείος	smooth
194.	мокрый	ʃulu'm'ɛn'sʲ	xlu'ruts- ku(s)	ʃulu'men	βρεγμένος, υγρός	wet
195.	сухий	ksi'rəs, sti'ɣnəs	sti'ɣnos	ksi'rə	στεγνός, ξηρός	dry
196.	правильний	su'stəs, u'rtəs, aliθi'nəs	–	su'sto	σωστός	correct
197.	близький	ku'da, kudi'nəs	ku'nda	xa'rfu	κοντά	near
198.	далекий	maksi'sʲ	ma'kra	makara	μακριά	far
199.	правий (сторона)	ði'ks'ejasʲ	–	'saxku tu ma'reja (?)	δεξιά	right
200.	лівий	zi'rvəs, tɛu'laɣsʲ	tɛu'laɣku	tɛu'laɣku	αριστερά	left
201.	біля	si'ma, ku'da, jana'fa	xa'rfu (біля та навпроти)	xa'rfu	σε	at
202.	в (всередині)	'm'esa	'mesa	'mesa	μέσα	in
203.	з (кимось)	m'e, a'dama	'damat (з ним)	mi'ndun	με	with

	Українська мова	Румейський ідіом (Ялта)	Румейський ідіом (Сартана)	Румейський ідіом (Нова Каракуба)	Грецька мова	Англійська мова
204.	i	tʃi	ki	dʃi	και	and
205.	якщо	'jedʃiŋ, na	–	anda	εάν, αν	if
206.	бо	a'χti, pus	–	–	επειδή, γιατί, διότι	because
207.	ім'я	'olʃma	'onʃma	'onʃma	ὄνομα	name

Порівняння

Якщо порівняти кількість спільної лексики між румейським ідіомом та грецькою мовою за хвормулою $x \div y \times 100$, де x – кількість лексем, що збіглися за значенням, y – кількість лексем загалом, то маємо такі результати:

- У мовлянина з Ялти 158 з 207-ми лексики збіглося, себто 76 % спільної лексики;
- Респондент із Сартани зміг згадати не кожне румейське слово під час співбесіди, а отже, щоб зменшити похибку статистики, не будемо підраховувати лексеми, які мовець не назвав. Отже, маємо 184 слів замість попередніх 207. Серед їх 132 збігаються з грецькими, себто 72 % спільної лексики;
- Мовець із Нової Каракуби відповів на 189 слів, отже зменшило вибірку до згаданої кількості лексем. Відтак, 133 лексеми зі 189 збігаються, себто, спираючись на мовлення носія, новокаракубський говір має 70 % спільної лексики з грецькою.

Отже, серед румейських лінгвем найбільш наближеною до грецької мови є говірка с. Ялти – 76 % спільної лексики, що приблизно відповідає мовній відстані між польською та чеською (74 %), німецькою та нідерландською (75 %), чи еспанською та португальською (75 %). Відсоток спільної лексики для сартанської та новокаракубської говірок може мати похибку, адже мовці змогли згадати не всі слова зі списку, проте, спираючись на наявні дані, мовна відстань між сартанською лінгвемою

грецькою мовою становить 72 % – себто, як між шведською та ісландською (72 %). Найвіддаленішою від греки говіркою, за наявним матеріалом, є новокаракубська – 70 % спільної лексики, тобто як між італійською та хранцузькою мовами (70 %).

Висновки

Коротко окреслили проблематику інтерпретації трактування румейського надозівського ідіому серед науковців та пересічних мовців. Описали хвонетику говірок на основі трьох респондентів, та підтвердили, що новокаракубська й сартанська говірки доволі близькі, водночас, ялтинська говірка значно віддаленіша за вимовою.

Підрахунок кількості спільної лексики між румейським ідіомом та грецькою мовою показав, що відстань між ними приблизно така сама, як між українською та польською, шведською та ісландською або між італійською та хранцузькою. Питання вимагає подальших соціолінгвістичних досліджень, аби дізнатися, чи в цій праці порівнювано говори грецької мови на Надозів'ї з нормативним вар'янтом, чи йдеться про дві опрічні мови.